

de Luca de feud. disc. 20. num. 2. & alii passim.

40 Posset tamen feudum in dotem dari sine consensu domini, ubi particularis lex vel consuetudo id concederet, cum his leges, vel consuetudines generales cedant; argum. cap. Cum tanto 11. de consuetud. Card.

41 de Luca de feud. disc. 20. num. 4. Item in dotem dari potest sine consensu domini, ubi mulier pro cuius dote feudum datur, esset dotanti proxime in feudo successura; quia tunc speciem refusionis continere diceretur, quæ non est prohibita alienatio, cum sit præventiva successio, Card. de Luca de feud. citat. disc. 20. num. 5. Item sine consensu domini mulier feudataria potest sibi ipsi in dotem feudum dare seu assignare, dummodo det, seu assignet inæstimatum; secus autem, si æstimatum ea vera æstimatione, quæ faciat emptionem, cum tunc esset formalis alienatio per viam contractus emptionis, & venditionis, qui occultari dicitur, ut ita distinguendo firmant Isernia, & Bald. in cap. 5. Donare, Qualiter olim feud. poter. alienar. Cypic. Invenit. feud. verb. Pro dote vers. Aut sumus in muliere: Aponte, de potest. Prærog. de accens. Reg. super dot. in princip. num. 3. Lerata, Theat. feud. part. 10. dilucid. 60. num. 6. Borrel. in summa decti. part. 3. tit. 4. de iure dorum num. 268. Rosenthal. de feud. cap. 9. conclus. 9. num. 9. Card. de Luca de feud. cit. disc. 20. num. 7. & alii passim. Non sic autem in regno Neapolitano; ubi neque mulier id facere potest sine assensu; ita cum aliis Card. de Luca de Feud. cit. disc. 20. num. 8. Vassallus sine assensu domini nequit feudum vendere, nec alio quocumque contractu, quo jus reale transferretur, alienare, textu expresso in lib. 2. feud. tit. 52. ibi: "Hac edictali, Deo propitio, perpetuo valitura lege sancimus, ut nulli liceat feudum totum, vel partem aliquam vendere, vel pignoriare, vel quoquo modo distrahere, vel alienare, vel pro anima iudicare sine permissione illius domini, ad quem feudum spectare dignoscitur." Feudum novum potest vassallus cum consensu domini quocumque contractu alienare, lib. 1. feud. tit. 13. §. final. Non item antiquum, nisi accedat etiam consensus agnatorum: aliter, mortuo alienante, redit iterum ad proximum agnatum sine refusione illius pretii, nisi per annum sciens taceat, textu clarissimo in lib. 2. feud. tit. 26.

47 §. Titius; Communis. Feudum antiquum male alienatum, si proximus agnatus suo tempore non revocat, possunt illud, eo mortuo, agnati remotiores revocare, Fachinus, lib. 7. cap. 12. Reiffenstuel loc. cit. num. 128.

48 & communis aliorum. Agnatis competit jus retrahens feudi absque eorum consensu alienati; arg. lib. 2. feud. tit. 9. §. Porro, & tit. 28. §. Titius; Communis. Licetum est alienare feudum ad ratificationem domini, seu sub clausula, & conditione: Si Dominus consenserit; Jul. Clarus, §. Feudum, quest. 41. num. 5. & communis aliorum.

50 De successione in feuda ecclesiastica jam constituta paucis hic agendum. Spectandæ autem in primis sunt literæ investituræ, & juxta eas successio regulanda est.

51 Quod si literæ investituræ lateant, successio in feuda hæc ecclesiastica regulari haud potest secundum Jus Longobardicum, propterea quod, ut supra in additione ad primum articulum diximus, in dubio feudum ecclesiasticum non proprium, sed improprium censeri debet. Confer Bohemer. in decretal. lib. 3. tit. 2. §. 57. & plur. seq. Hertium in paravis Juris lib. 2. paravis. 101. in fin. Schilter. de Rubric. Jur. feudali. Alaman. §. 15. Sand. tit. 3. consuetud. feud. Geldr. §. 7. num. 2. & duob. seq.

52 Hinc autem non sequitur, feuda ecclesiastica esse hæreditaria, & alienabilia, quam qualitates hæc feudum rationem, quoad maximam partem destruant, efficiantque, ut fere nunquam ad ecclesiam reverti queant, & directum ipsius dominium fere annihilent. Consuetudine vero feuda ecclesiastica accipere posse hanc naturam, ut mere hæreditaria sint, ita ut de iis testandi facultas permessa sit, probat post alios Bohemer, in decret. lib. 3. tit. 2. §. 64.

In dubio autem, femina potius, quam hæreditaria feuda ecclesiastica præsumi debent, ut firmat idem Auctor loco mox citato n. q. §. 65.

Num autem in feuda ecclesiastica succedant ascendentes, & collaterales, qui à primo acquirente sanguinem haud trahunt, non levis questio est. Porro si feuda hæc ecclesiastica mere hæreditaria sint, succedunt in ea & hi. Quoniam vero non omnia feuda ecclesiastica habent naturam hæc irregularem, contrarium in dubio est statuendum. Confer itidem Bohemer, ubi supra, §. 66. (Vid. verb. Familia.)

Quæ dicta hæcenus sunt de successione in feuda ecclesiastica, quæ constituta reperiantur, eadem locum sibi vindicant quoad successorem in feuda ecclesiastica, si qua in posterum constituantur ex solemnibus oblatione.

Reliquum est, ut verba faciamus de feloniam in his feudis commissa. Porro Prælatum non adeo rigide circa feloniam commissam procedere valet, præsertim si culpa magis, quam dolo commissa ea fuerit, utpote si debito tempore renovatio investituræ non sit petita: Felmann. lib. 1. de tital. honor. cap. 45. §. 21. Aliàs si gravior per dolum in Prælatum commissum sit, privari feudo vassallus potest. Vide exempla apud Bohemer. eodem loco §. 96.

Remissio felonie spectat ad Prælatum, etiamsi inconsulto Capitulo suscipiatur, nisi forsitan collatio simul Capitulo debeatur. Cæterum an post constitutionem Urbani VIII. qua tum infeudandi, tum reinfundandi potestas omnis adempta penitus est, competere amplius Prælati possit remissio felonie, dubitari, & non immerito potest.

De altera illa specie feudi ecclesiastici in sententia laico, in quo scilicet ipsa ecclesia recipit in feudum, consule Bohemer, pluries citato loco à §. 70. ad fin.

(Licet casus, cui in hisce ditacionibus hodie possit præsens aptari materia, in mentem non veniat, nam feudi sub proprio nomine nil videtur pertingit, nec hujusmodi contractus, nisi fallor, cognosci: nihilominus, cum prosit sciri quod discere supervacuum, aliquid quamvis leviter notabitur.)

Per tit. 13. lib. 3. For. Reg. & 24. p. 4. illius temporis, quo varii erant domini vassallorum, prout nunc fit mentio: sed nulli alii nisi majestati regie merum competeat imperium: ibi quoniam esse dominium advertitur: vassallus quomodo efficitur: quare ab eo erat manus domini osculanda, hodie regem scilicet propter naturæ debitum, & in domini recognitionem: mutue obligationes recensentur: quando deserere dominum vassallus poterit: dimissionis forma referre non omittitur: exhibentur reciproca obligationes, dum deservio evenierit: cause, ob quas Rex à regno Comitem, aut Baronem expellere valebit, offeruntur: & an vasalli seu famuli eisdem comitare debeant.

Titulus 3. lib. 4. Ord. Reg. & 4. lib. 6. Recop. Cast. ad quid belli & pacis tempore teneantur vassalli, declarat; tandem tit. 26. ejusd. p. 4. de feudis loquitur: in eo quid sit & quotuplex, exponitur: quæ res in feudum dari possint: à quo homagium quomodo est faciendum: domino vassallus & iste illi quale servitium exhibebit: quis in feudum succedet: an ascendentes, & collaterales: cause amissionis feudi, & eius proprietates designantur, & in cognitione feudi competentes iudices. Non omnia ab Auctore comprehensa, & exposita præcedens titulus 26. amplectitur: sed major pars comprobatur.

In majorem explanationem doctrinæ ab Auctore propositæ, conducunt quæ tit. A. ex pag. 85. ad 96. præsertim 88. n. 11. lit. D. pag. 95. & seq. ad num. 12. ex pag. 214. num. 3. & seq. ad 223. col. 1. Ad rem vid. lit. B. pag. 399. num. 36. & verb. Censuræ subnectuntur.

Quicumque voluerit agnoscere quomodo versus omnes subditos, cuiuscumque fuerint qualitates. Rex se gerere debeat, & quomodo vassalli versus Regem, recognoscant titulos es. 6. usque ad 24. inclusero p. 2. ubi multa digna ut memorie tradantur, & animoque

retineantur, animadversa, & observari præcepta, perlegantur.

FIDEICOMMISSUM.

SUMMARIUM.

FIDEICOMMISSUM quid sit: utriusque hæredis denominatio: conservatorum bonorum in familia intendi, ad num. 4.

Ex quo tempore fideicommissorum usus: quotuplicata sint: definitio & divisio substitutionis, & fideicommissaria, ad num. 13.

Relictio fideicommissi, si decesserit sine liberis, quid de prole postea nata, vel hæres monasterium ingreditur, utriusque super hoc signantur limitationes, ad num. 22.

An fideicommissum vendi, pignoriari, vel hypothecari possit, & quæ limitationes, ad num. 29.

Aditiones inseruntur, ad num. 31.

FIDEICOMMISSUM est hæreditas, vel pars illius, quam hæres à testatore rogatur, vel jubetur alteri restituere; est in jure communis, arg. 101. tit. Cod. de fideicom. & Instit. de fideicom. hæred. Hæres, qui jubetur, vel rogatur restituere hæreditatem, vel partem ejus, vocatur hæres fideiarius; item hæres gravatus; leg. Scias 46. ff. S. C. Trebellian. item vocatur hæres fideicommissarius. Is vero, cui jubetur restituere, vocatur fideicommissarius simpliciter, §. Sed quia 7. Instit. de fideicom. hæred. Fideicommissum dicitur ambitiosum hominis placitum ad conservandam bonorum in familia, part. 6. recet. decti. 312. num. 4. Ante legem XII. Tabularum erat incognitum, & ejus usus incepti temporibus Augusti Cæsaris; Rota part. 5. tom. 1. decti. 36. num. 44. & part. 10. decti. 1. num. 64.

Fideicommissum aliud est universale, & aliud particulare. Universale est, quando tota hæreditas, vel certa quota ejus debet alteri restitui, §. In primis, & §. Præterea, Instit. de fideicom. hæred. Particulare est, quando non tota hæreditas, vel certa quota, sed solum res aliqua particularis restitui debet; Instit. de singulis rebus per fideicommissum relicti. Fideicommissum particulare sequitur naturam legati, & jure novo, reipsa non differt; lib. 1. ff. de Legat. 1. Pirhing. lib. 2. tit. 26. num. 72. Reiffenstuel ibidem num. 605. & alii passim. Item fideicommissum aliud est purum, seu absolutum, & aliud est conditionale. Fideicommissum purum, seu absolutum est, quod fit absque omni conditione apposta, & tale est, si testator v. g. dicat: Petrum hæredem instituo, eumque rogo, vel mando eidem, ut totam, vel modicam hæreditatem restituat Paulo; Est in re communis, arg. §. 1. Instit. de fideicom. hæred. Fideicommissum conditionale est, quod fit apposta aliqua conditione, ut si testator dicat: Petrum hæredem instituo, voloque, ut si sine liberis decesserit, hæreditas restituatur Paulo. Hoc autem fideicommissum conditionale eveniente, seu purificata conditione evadit purum, seu absolutum; arg. leg. Cedere diem 113. ff. de verb. sig. & leg. l. ac 4. ff. Quando dies legat. (Lit. C. pag. 177. in fin. num. 45.)

Dictum fideicommissum subdividitur in restitutorium, & conservatorium. Fideicommissum restitutorium est illud, quod pure, & simpliciter ordinatur pro casu mortis, ut cum testator hæredem instituit, v. g. Titium, eique mandat, ut in casu suæ mortis totam, vel modicam hæreditatem restituat Cajo; & de hoc fideicommissum raro audiuntur quæstiones in tribunalibus, cum in claris, & in expressis non intrent quæstiones, & argumenta, textu expresso in leg. Ille 25. ff. de Legatis 3. ibi: Cum in verbis nulla ambiguitas est, non debet admitti voluntatis questio. (Lit. E. pag. 361. prope fin. num. 35.) Fideicommissum conservatorium est illud quod instituitur cum expressa prohibitione alienationis, seu confiscationis, ad hoc ut pro majori splen-

dore, ac decore familie bona conserventur in agnatione vocata, & ne extra illam exeat; & tunc hæres gravatus non potest illa alienare, vel obligare, leg. Sancimus 7. Cod. de rebus alienis non alienandis, cum similibus. (Consonat lex 44. tit. 5. p. 5. 27. Tauri, tit. 6. lib. 5. Recop. Cast. Ad rem lex 43. tit. 5. ejusd. p. 10. tit. 33. p. 7.)

Rursus fideicommissum in casu mortis aliud est, quod simplex, ac ordinarium dicitur, non excludens successorum pluralitatem, ac simultaneum concursum omnium qui eundem proximitatis gradum, vel æqualem statum habent. Et tunc hæres gravatus non potest alterare ordinem à testatore præscriptum, uni gratificando, & alium excludendo, leg. omnia 32. §. in fideicommissi ff. de Legatis 2. alia, leg. Cum ita legatur, leg. fin. Cod. de verborum signific. 16. num. 3. Pereg. de fideicommiss. art. 11. num. 7. Bellon. jun. Consil. 1. à num. 32. ad 36. Rota apud Seraphin. decti. 874. & apud Cocclinum decti. 495. Et aliud est, quod pluralitatem successorum, seu plurium simultaneum concursum non admittit, sed uni tantum personæ convenit, atque istud sub duplici vocabulo explicatur, primogenituræ scilicet, ac majoratus: & hoc fideicommissum regulatur eodem fere jure ac feudum, cum à primogenituris ad feuda, vel è contra, quoties lex feudorum non urget, licitum sit arguere; Card. de Luca de Feudis discurs. 55. num. 4. Molina de primogenituræ lib. cap. 1. num. 7. Surdus Consil. 241. & alii Juristæ passim, apud quos plurima de omnibus istis.

Substitutio est unius in alterius locum ad rem aliquam in ultima voluntate vocatio: est in re communis. Substitutio est duplex, directa, & indirecta. Directa est, per quam substitutus hæreditatem testatoris consequitur immediate, & sine ministerio alterius primi instituti, ut si testator dixerit: Petrus sit hæres, ut si hic non erit, sit Paulus. Indirecta est, per quam committitur fidei directi hæredis, ut hæreditatem tradat alteri, ideoque etiam dicitur Fideicommissaria, quia substitutus accipit hæreditatem non directe à testatore, sed à fideicommissario: Ut si testator dixerit, Petrus sit meus hæres, quem rogo, seu gravo, ut quando mortietur, hæreditatem totam, seu partem aliquam, v. g. mediam, vel tertiam, vel certam rem Paulo restituat. Unde substitutio fideicommissaria est, qua hæres ex testamento, vel ab intestato decedens, vel absolute, vel sub conditione gravatur, seu obligatur hæreditatem totam, vel certam aliquam partem ejusdem, mediam v. g. vel tertiam, vel certam rem alteri restituere; Est in re communis, arg. l. §. 1. & 2. Instit. de fideicommiss. hæred. (Leg. 2. & 14. tit. 5. p. 6.)

In fideicommissi generali ordinato ab ascendente substitutiones intelliguntur factæ sub tacita conditione: Si institutus, vel gravatus sine filiis decesserit, ita ut quævis proles præferatur extraneo substituto, textu expresso in leg. Cum avus 101. ff. de Cond. & demonstr. & leg. Cum accutissimi 30. Cod. de fideicom. ibi: Si quis filium suum hæredem instituit, & restitutionis post mortem onere subegit, non aliter hoc videtur disposuisse, nisi cum filius ejus sine sobole vitam suam reliquerit. Uti etiam hæc ratio subjungitur: Quia merito præsumitur hæreditatem suam potius propriis descendentiibus, quam alienis relinquere voluisse. (Leg. 10. tit. 4. 12. tit. 5. p. 6. cum glo. D. Gregor. Lopez. Ad rem vid. lit. D pag. 115. num. 20. usq. ad 24.) Est communis cum Rota part. 5. rec. tom. 1. decti. 319. n. 11. part. 12. decti. 360. num. 5. part. 18. tom. 1. decti. 102. num. 3. & 15. & sæpe alibi. Non decedit sine liberis, qui unicam prolem, sive masculum, sive facellam habet, textu expresso in l. 148. de Verb. Sig. ibi: Non est sine liberis, cui vel unus filius, unave filia est; Communis. (Leg. 23. & 32. tit. 9. p. 6. glo. 1. & 32. D. Greg. Lop.) Si filius gravatus in testamento patris hæreditatem alteri restituere si sine liberis decesserit, ingreditur religionem, seu monasterium bonorum capax, ibique profiteatur, excluditur substitutus, & succedit monasterium; Rota part. 8. decti. 34. num. 4. &

seq. part. 12. *decis.* 433. num. 19. & seq. Testator enim præsuntur diligere monasterium, sicuti filium instituit, & proinde sicuti prætulit substituto filios instituit, ita censetur voluisse præferre monasterium; Rota part. 3. *decis.* 358. num. 3. & seq. part. 8. *decis.* 134. num. 10. & seq. Covarrubias lib. 1. *variar. resolut.* c. 19. Layman lib. 3. *trad.* 5. cap. 9. Pirhing. lib. 3. *decretat.* tit. 26. num. 74. Reiffenstuel loc. cit. num. 624. Authent. *Nisi rogati Cod. ad S. C. Trebellian.* quæ desumpta est ex Authent. de S. Episc. §. Sed & hoc Coll. 8. & cap. In præsentia 8. de probat. ubi in simili casu proposito iudicatum est ad favorem monasterii contra substitutos. (Repete leg. 10. proxime cit. glos. 8. Conduct lex 17. tit. 1. part. 6.)

17. Limitatur tamen primo conclusio in casu, quo testator veram, & naturalem filiationem voluerit, puta si dixerit sine veris filiis, vel sine legitimis, & naturalibus, aut ex corpore suo natis, cum similibus, Rota part. 3. *decis.* 358. num. 3. & seq. part. 6. *dec.* 179. n. 16. cum sequenti. part. 8. *dec.* 131. num. 6. part. 12. *decis.* 434. num. 6. Si enim testator in conditione si sine filiis expresserit qualitates non competentes nisi naturalibus, monasterium non censetur consideratum loco filii; Rota part. 3. *decis.* 358. n. 13. & sequenti. p. 6. *dec.* 179. n. 17. part. 8. *dec.* 134. n. 6. part. 12. *dec.* 434. n. 6. Limitatur

18. secundo in casu, quo testator tacite, vel expresse consideraverit conservationem agnationis, quo casu omnes Doctores conveniunt, monasterium non excludere substitutos; Rota part. 8. *dec.* 134. num. 15. Et sic contingit in primogenituris, ac majoratibus, qui ad conservandum splendorem familie eriguntur; In his enim, excluso monasterio, succedere proximum agnatum fatentur Doctores communiter cum Covarrubias loc. citat.

19. cap. 19. Layman loc. cit. cap. 9. Molina *disp.* 622. Azor. tom. 1. lib. 12. cap. 8. q. 5. Limitatur tertio in casu, quo hæres iniquo animo fraudandi substitutum fideicommissio ingrediatur religionem; Menochius lib. 4. *presumpt.* 83. num. 56. Abbas in cap. In præsentia 8. de probat. n. 46. Pirhing. loc. cit. num. 76. Reiffenstuel l. citat. num. 626. Sanchez lib. 7. cap. 16. num. 57. & 55. & alii; Et ratio est, quia fraus, & dolus nulli patrocinari debet; cap. Sedes 15. c. Ex tenore 16. de rescriptis, cap. Tunc 12. de Clericis non resid. leg. in Fundo ff. de rei vindic. leg. Cum hi ff. de transact. leg. Si Legatoribus, Codice de Legatis. (Vid. lit. E. pag. 175. infra med. n. 51.) Limitatur quarto in casu, quo hæres gravatus inductus est ad ingressum religionis suasionibus, & blanditiis Monachorum, tunc enim monasterium nulla bona huius professi consequitur, adeoque nec substitutus excluditur; Menochius leg. citat. num. 86. Sanchez cit. num. 62. Pirhing. loc. cit. sub num. 76 per Jura mox allegata. Limitatur quinto in casu, quo hæres ingrediatur monasterium bonorum in communi, & successionis omnino incapax, ut sunt monasteria Minorum de toto corpore Observantiæ, & Capucinatorum; tunc enim substitutus succedit statim à die professionis, quia professio in talibus monasteriis quoad successionem equiparatur morti naturali; Menoch. l. cit. n. 81. Pirhing. l. c. sub n. 79. Reiffenstuel l. c. n. 626. Li-

22. mitatur sexto in casu, quo alia causa pia sit substituta, ut si testator dixerit, si hæres meus sine liberis obierit, substituo hospitale, pauperes, ecclesiam parochialem, & huiusmodi: quando enim privilegiatus concurrat cum privilegiato, tunc privilegiatus non attenditur, servatur Jus commune, & sic licet hæres ingrediatur monasterium, & ibi profiteatur, adhuc hæreditas est restituenda piæ causæ substitutz, arg. cap. Cum causa, de præbend. Communis cum Pirhing. loco citat. Reiffenstuel loco citat. num. 627. Abb. & Glos. in cap. In præsentia 8. de probat. (Vid. num. 10. in fin.)

23. Fideicommissum regulariter loquendo vendi, pignoriari, aut hypothecari nequit, textu expresso in leg. finali §. Sed quia 2. Codice communia de legat. ibi: "Nemo itaque hæres ea, quæ purè sub certa die relicta sunt, vel quæ restitui aliis disposita sunt, vel substitutioni supposita, puret imponerem alienanda, vel pignoris, vel hypothecæ titulo assignanda; quia sanis absurdum est, & irrationabile, rem, quam in suis

bonis pure non possidet, eam ad alios posse transferre, vel hypothecæ, pignoris nomine obligare, vel alienam spem decipere"; Rota part. 5. tit. 1. *decis.* 408. num. 9. part. 11. *decis.* 310. num. 1. (Vid. sup. num. 14.) Limita tamen primo si alienatio est necessaria pro solutione debitorum testatoris, dummodo non alienentur immobilia, si pecunia, vel alia mobilia ad solvendum sufficientia adsint; Card. de Luca de Fideicom. *dir.* 161. num. 5. §. 8. & in Summa n. 305. & 306. item *disc.* 162. num. 8. Tuschus lit. C. *consil.* 283. num. 19. Gloss. in leg. Filius familias §. Dii ff. de Legat. 1. & alii passim: Et ratio est, quia non intendit prohibere alienationem cum præiudicio creditorum; arg. leg. Creditoris arbitrio ff. de leg. falcid. Limita secundo, si alienatio est necessaria pro competenti dote; Authent. Res quæ Cod. communia de Legat. Tuschus lit. P. *consil.* 284. n. 1. citans communem. Vel pro alimentis gravati, & suorum descendendum; Card. de Luca de Fideicommissis. *disc.* 170. & 171. Tusc. loc. cit. Vel pro liberatione possessoris ab hostibus, vel latronibus; Card. de Luca de fideicom. & in summa num. 254. Reiffenstuel lib. 3. *decret.* tit. 26. num. 618. & alii communiter. Limita tertio, si est necessaria distractio pro detractioe competentis legitimæ, & trebellianicæ; Baldus leg. 4. *consil.* 163. num. 4. Parisius lib. 2. *consil.* 17. & 18. Reiffenstuel loc. cit. n. 617. Tusc. & alii communiter; Et ratio est, quia detractio legitimæ, & trebellianicæ debetur de Jure; *Novell.* 18. cap. 1. Authent. Novissima Cod. de inoffic. Testam. l. 33. Cod. de inoffic. Testament. §. Sed quia 7. Instit. de fideicom. hæred. cum Concordantiis, adeoque si non aliumde, quam vendendo haberi potest, vendi debet. Limita quarto, si distractio est utilis, ut fit in casu permutationis fideicommissi pro bono utiliori ipsi gravato, ac aliis substitutis; Card. de Luca *disc.* de Fideicom. *disc.* 157. num. 7. & 8. Reiffenstuel. loc. cit. num. 510. & alii communiter. Cum enim in tali casu nulli fiat iniuria, & damnum, sed commodum omnibus vocatis, & substitutis, præsumitur adesse tactus omnium consensus. Limita quinto, si alienentur res, quæ servari non possunt, dummodo pretium inde comparatum postea restituatur substitutis, ut applicetur in re immobili; Card. de Luca de fideicommissis. *disc.* 90. n. 9. & communis aliorum. Limita sexto, si omnes vocati, & substituti in quorum favorem fideicommissum factum est, ad alienationem consentiunt, textu expresso in leg. Quoties 1. ff. de fideicommissis. ibi: "Quoties ab omnibus, qui alienatione facta ad fideicommissum petitione aspirare possunt, venditio celebratur, aut quibusdam vendentibus alii consenserunt, contractus auctoritas convelli nequaquam potest."

(Quæ ex num. 24. nunc usque exponuntur, comprobationem merentur, si fuerint recognite leg. 4. tit. 15. cum glos. 1. & 3. D. Greg. Lop. quest. 23. 4. tit. 29. cum glos. 1. part. 2. 10. tit. 26. part. 4. glos. 3. in fin. & leg. 24. tit. 13. p. 5. Ad rem tit. 11. p. 6. Vid. lit. F. pag. 3. ex num. 53. Doctrina, cujus fit mentio num. 27. & 29. videtur non subsistenda, quia neminem latet, quod, licet dicta permutatio, & quævis alia alienatio in effectum possit perducere, observatur, locum prædictam doctrinam haud habere, nisi forma solita, scilicet informatione utilitatis præcedente, immediateque successoris citatione, Regium Cameræ Consilium auctoritatem suam interponat. Vid. remis. 2. tit. 7. lib. 5. Auth. Accord. Recop. Carr. Etiamque conducit leg. 18. tit. 16. p. 6.)

¶ Si qua in Jure materia occurrit summo opere illustranda, hæc certe est de fideicommissis, quum vix condatur testamentum, in quo fideicommissum haud ordinatur: Sed quum sciam me intra limites additionum continere debere, materiam, ut vellem, illustrare nequeo, agam dumtaxat de fideicommissis hæredi presentis in iuncto, tum de fideicommissis conventionalibus, de quibus ceteroquin non omnes disserunt.

Quod attinet ad fideicommissum hæredi presentis in iuncto, hoc inductum est *Leg. finali Cod. de fideicommissis*; nullamque penitus requirit solemnitatem, sed debet à testatore presentis hæredi in iunctum. Inde namque tota huius fideicommissi validitas dependet, quod

testator presentis hæredis fideicommissis restitutionem hæreditatis, ut monstrat contextus, & illustrat Harprecht. de remed. lege final. Cod. de fideicom. cap. 4. §. 10. & seq. Non igitur subsistit fideicommissum hoc, si hæres absens fuerit, ita ut ne valeat quidem schedula ad absentem missa, cum deficiat fundamentum huius fideicommissi privilegiati; Idem Auctor citato loco §. 13.

33. Num ad validitatem huius fideicommissi requiratur insuper promissio hæredis, non conveniunt inter se Doctores. Negativa mihi opinio semper arrisit. Disponit enim hic Testator in vim mortis, & ita tota illa dispositio ex ejus debet dependere arbitrio, nec factum hæredis requiritur, alioquin dicendum foret, hæredem contradicere posse, & contradicentem minime obligari, quod tamen admitti nequit; Idem Auctor ubi supra §. 34. Sicuti autem tota huius fideicommissi substantia à fide hæredum dependet, ita tantum per solam confessionem hæredum constare de eo debet, adeo ut si confessionem edere nolint, necesse habent, vel sacramentum subire, & omni inquietudine sese relaxare, vel si recusandum existimaverint sacramentum, omni modo exactioni fideicommissi subjacere: sunt ipsa verba legis finalis Cod. de Fideicom. Ubi enim recusant subire juramentum, habentur pro confessis, confitentem autem absolute obligantur ad fideicommissum præstandum; Richter. *decis.* 62. num. 20. & seq.

39. Adeo autem sola fides hæredum hoc sustinet fideicommissum, ut nequidem sufficiat loco jurisjurandi delati uti aliis probationibus, si fortassis duo adfuerint testes, quorum testimonio probari posset, defunctum presentis hæredis fideicommissum in iunctum, quia ita fideicommissum dependeret à fide testium, non à fide hæredum; quoties autem à testium presentia dependet fideicommissum, quinque ad minus esse debent, minimeque duo sufficiunt. Hæres vero, si delatum ipsi sit juramentum, non prohibetur conscientiam suam per alias probationes exonerare, veluti si probare absentiam possit; Richter. *disc.* *dec.* 62. num. 25. Finckelsh. *observ.* 51. num. 7. 11. Hactenus de fideicommissio hæredi presentis in iuncto.

42. Fideicommissum conventionale est illud, quod in actu inter vivos constituitur. Inductum est autem hoc fideicommissum moribus gentium.

44. An hoc fideicommissum conventionale esse possit universale, scilicet de tota hereditate, vel parte ipsius, dubitatur, & non immerito. Sicuti enim hereditas pactis dari solet, ita quoque per modum fideicommissi pacti hæres haud transfertur. At apud plerasque gentes prævaluit opinio æstimativa; Strykius in usu modern. *Pand. d.* 26. tit. 1. §. 6. Harprecht. de fideicommissis. *convention.* §. 2. & ita quidem, ut nec requiratur confirmatio superioris.

46. Major dubitatio est, an fideicommissum hoc conventionale constitui possit in favorem tertii? De jure enim alteri per pactum alterius actio acquiri nequit. Sed & posse receptum est, Strykius in usu modern. *Pand. d.* *lib.* 26. *disc.* tit. 1. §. 4.

48. Inter omnes vero convenit, in hoc fideicommissio conventionali licet universali locum haud esse beneficium quartæ trebellianicæ. Beneficium enim quartæ fideicommissi condito in testamento in favorem hæredis inductum est; idque quia cum hic suo facto se haud obstraxerit ad restituendum, sed ad hoc ex solis testatoris dispositione teneatur, merito ei ex bonis defuncti aliquid concedendum erat, quo eo promptius invitaretur ad audeandam hæreditatem, eamque restituendam.

50. At hæ rationes applicari nequeunt ad conventionale fideicommissum, cum gravatus ex data fide obligetur ad restituendum, proptereaque minime oporteat per beneficia juris cum allicere ad implementum suæ obligationis. Pirectm. *consil.* 1. num. 203. Harprecht. de fideicommissis. *conventional.* §. 41.

FIDEJUSSIO, FIDEJUSSOR.

SUMMARIUM.

Fidejussio quid sit, & unde dicatur: quomodo fieri potest: qua sub obligatione: in iudicio sicuti an ingrediatur: qui possint fidejuberere, & prohibentur, ad num. 19.

20. Quid teneatur solvere fidejussor, principali non solvente: ad quid obligatur: tempore certo signato, an dissolvatur accessoria obligatio, si tempus reditori proregetur: an transeat ad hæredes: quomodo teneatur si plures intercesserint: excusatio debitoris necessaria ad fidejussorem reconveniendo: quando huius beneficii non sit capax, ad num. 35.

36. Quibus casibus fidejussor liberationem à fidejussione petere valeat, ad num. 43.

44. Ad quid teneatur debitor pro solutis à fidejussore: fidejuberendo an possit aliquid recipi: an creditor alium in loco fidejussoris accipere compellatur: recepto, alter liberatur: quod si in solidum fuerint obligati: quas actiones acquirat qui totum solvit, ad n. 55.

56. Novæ additiones ex aliena manu, ad num. 79.

Fidejussio est contractus, quo quis alienam obligationem suscipit implendam, si debitor principalis nec solverit; Est in re communis, arg. Instit. princ. de Fidejuss. & leg. Sicut 65. ff. eodem. Fidejussor (sic dictus à fide, & jubeo, quasi fide sua jubens, ut alteri credatur, leg. Creditor 60. §. 1. ff. Mandati, & leg. Ubi 75. §. Qui vero ff. de V. O.) est is, qui alienam obligationem in se suscepit, seu fidem suam interponit de solvendo debito, casu, quo ipse illud non solverit; Est in re communis, arg. Instit. princ. de fidejuss. Fidejussio quavis verborum forma oritur, & in scriptis, immo inter absentes, & per epistolam fieri potest; Engel lib. 3. *decretat.* tit. 22. num. 2. Reiffenstuel *ibid.* num. 11. & communis aliorum. Fidejussor dari, & fidejussio constitui potest super quovis debito, vel obligatione quomodocumque contracta, textu expresso *leg. 1. ff. De fidejuss. & mandat.* ibi: "Omni obligationi fidejussor accedere potest; leg. Græce 8. §. 1. ff. eodem, ibi: Præserterea sciendum est, fidejussorem adhiberi omni obligationi posse, sive re, sive verbis, sive consensu, §. 1. Instit. de Fidejuss. ibi: Omnibus autem obligationibus adsumi potest, id est, sive re, sive verbis, sive literis, sive consensu contrahatur, ac nec illud quidem interest, utrum civilis, an naturalis sit obligatio, cui prædicatur fidejussor."

Potest quis de sistenda persona incarcerationa fidejuberere, quam si non sistat, ipse fidejussor non incarcerationatur, sed punitur pena pecuniaria, vel taxata à Jure, decreto, consuetudine, vel arbitraria Judicis, & quidem extraordinaria, si ex dolo fidejussoris exhibitus non est, vel aufugit, textu expresso in leg. Si quis 4. ff. De fidejuss. ibi: "Si quis reum criminis, pro quo satisfecerit, non exhibuerit, pena pecuniaria plectitur: punito tamen, si dolo non exhibeat, etiam extra ordinem esse damnandum; sed si neque in cautione, neque in decreto Præsidis certa quantitas comprehensa est, ac nec consuetudo ostendit, quæ certam formam habet, Præses de modo pecuniæ, quæ inferri oporteat, statuet." Fidejussor dari potest non solum pro presenti, sed etiam pro futura obligatione; Leg. Stipulatus 6. §. 2. ff. De fidejuss. ibi: Adhiberi autem fidejussor tam futuræ, quam præcedenti obligationi potest.

Fidejuberere possunt omnes, qui liberam rerum suarum administrationem habent, & à lege non prohibentur; Communis, leg. 3. ff. de fidejuss. Prohibentur autem fidejuberere, Primo, milites leg. 8. §. 1. ff. Qui satisfacere cogantur, & leg. Miles 31. Cod. de locato, ibi: Militis fidejussores fieri prohibemus. Excipiuntur tamen milites veterani honeste à militia dimissi, quia ipsi cum non teneantur amplius armis occupari, & bello inter-

esse possunt libere privata negotia, & commercia tractare, *arg. leg. 1. Cod. de Veterari. Secundo*, fidejube-
 re prohibentur mulieres, *leg. 1. ff. Ad S. C. Vellejan.*
 ibi: *Vellejano renatus consulto plenissime comprehensum est, ne pro ullo famine intercederet, id est fidejuberent, & hæc prohibito adeo strictè ligat mulieres, ut nec mater possit fidejube-
 re pro filiis, leg. Si cum Cod. S. C. Vellejan. Nec filia pro parentibus, leg. Si patrum 8. Cod. eodem. Nec uxor pro marito, leg. 1. Cod. Ne uxor pro marito. Tertio fidejube-
 re prohibentur ecclesiarius Prælati, & Clerici; *Cap. Te quidam 39. caus. 11. quest. 1. ibi: Te quid m (Episcopum alloquitur Papa) oportet irreprehensibiliter vivere, & summo studio niti, ut omnes vite hujus occupa-
 tiones abiciat, ne fidejussor existat. Et cap. 1. fidejuss. ibi: Clericus fidejussionibus interveniens abjiciatur, & concordat Novell. 123. cap. 6. Limitatur tamen conclusio, si raro tantum in uno, vel altero casu fiat ex causa presertim pietatis, vel charitatis, *arg. ost. cap. Clericus 1. de fidejuss. ubi solum prohibetur, ne Clericus sit interveniens fidejussioni, quæ particula frequentiam denotat, Gloss. ibid. verb. Insuper: Abbas, ibidem num. 1. cum communi aliorum. Clericus autem fidejuben-
 s debet de patrimonialibus, vel quasi talibus, & non de ecclesiasticis satisfacere, nisi forsitan ex causa necessitatis, ac pietatis pro egeno, aut alia causa pia contingeret fidejussio; Abbas in cit. cap. Clericus 1. de fidejuss. & alii passim, quia ecclesiam debitis gravare Clericus non potest, textu expresso in Cap. Quorundam 2. de solutionibus, ibi: Firmiter inhihemus, ne gravare ecclesiam sibi commissam pro alienis debitis. Dicitur notanter Nri forsitan ex causa necessitatis, aut pietatis pro egeno, aut alia causa pia contingeret fidejussio, quia cum in similibus casibus possit, immo subinde teneatur donare; *arg. Cap. Gloria Episcopi 12. q. 2. juxta dicta verb. Beneficiatus art. 1. num. 31. & seq. multo magis poterit per fidejussionem interim obligare redditus ecclesiasticos etiam superfluos.*
 Item fidejube-
 re potest Clericus pro alio Clerico; *Communis arg. cap. Pervenit 1. de fidejussionibus, ubi Papa fidejussionem Clerici pro Clerico factam non solum non improbat, sed mandat, ut à debitoribus eidem satisfiat, sicque tacite approbat. Item Clericus potest fidejube-
 re pro sua ecclesia, *Communis, arg. Cap. Quod quibusdam 5. de fidejuss. leg. Cum Clericus 25. & leg. Omnes 32. §. 2. Cod. de Episc. & Cleric. Clerici fidejussio facta nimis frequenter de bonis patrimonialibus, vel de illis ecclesiasticis redditibus ad ipsum pro honesta sustentatione plene spectantibus, quamvis sit illicita, est tamen valida, & Clericus tenetur ei stare, & in defectum principalis debitoris de præfatis bonis satisfacere; *Gloss. in cit. Cap. Clericus 1. de fidejuss. Interveniens; Barbos. ibid. in fine, ubi plures citat, Menoch. de præsumption. lib. 2. præsumpti 46. num. 5. Engel. lib. 3. decretal. tit. 22. n. 5. Reiffenstuel ibid. num. 33. Et ratio est, quia nullibi in Jure reperitur pro nulla declarata fidejussio Clerici secularis. Nec refert quod sit prohibita; quia, ut expresse dicitur in Cap. Ad Apostolic. 16. de Regularibus: Quia multa fieri prohibentur, quæ si facta fuerint, obviunt firmitatem.*
 Quarto fidejube-
 re prohibentur Religiosi omnes, non tamen privati, sed etiam superiores sine consensu majoris partis Capituli; de Religiosis privatis habetur tex-*****

Varii casus in nostro jure reperuntur, in quibus non denegatur mulieribus fidejubendi facultas: possunt enim ratione libertatis: dotis causa: si remedio legis per quam fidejube-
 re prohibentur, pecuniam receperint: propter dolum, se esse virum fingendo: cum prima facie alienam, revera suam obligationem suscipiant, aliterve in suum commodum reducatur: si fidejussio-
 nem peracta, debitoris hæredes extiterint. (1)

(1) L. 3. tit. 12. part. 5. Muger digimos en la ley ante desta, que non puede entrar fiador por orti: pero razones y a por que lo podria facer. La primera es, quando fiasse à alguno por razon de libertad: si fiasse à orti por razon de dote: quando la muger fuese sabidora, è cierta que non podia, nin debia entrar fiador, si despues lo fiesse, renunciando de su grado, è desampa-

expressus in Cap. Quod Quibusdam 4. de fidejuss. ibi: Quod quibusdam Religiosis à Sede Apostolica est prohibitum, volumus, & mandamus ad universos extendi, ne quis videlicet Religiosus absque majoris partis Capituli, & Abbatis sui licentia pro aliquo fidejubeat. Idem est de Prælati, si debitas Juris solemnitates non adhibeant, per textum ex cap. In quorundam 2. de solutionibus; Barbos. in cit. cap. Quod quibusdam 4. de fidejuss. num. 5. Engel. loc. cit. num. 6. Reiffenstuel. loc. cit. n. 34. & communis aliorum: Religiosi enim omnes sive Prælati, sive subditi nihil proprii habent, de quo fidejube-
 re possint. Limitatur tamen conclusio in casu, quo Prælati pro modica quantitate, & raro fidejubeat, quia talis facultas ad liberam administrationem facultatem pertinet; Pithing. lib. decretal. tit. 22. num. 11. Reiffenstuel ibidem num. 35. Engel. ibidem. n. 6. Silvester verb. Fidejussor quest. 4. & alii passim. Immo etiam privatus Religiosus, qui beneficium cum potestate administrandi redditus habet, etiam tacitam licentiam, raro, & in modica quantitate fidejube-
 re censetur; Pithing. loc. cit. num. 13. Reiffenstuel loc. cit. num. 35. & alii. Fidejussio à Prælato, vel privato Religioso contra Jura facta, non solum est illicita, sed etiam invalida. Nec obligat monasterium, & privat etiam Prælatum administratione, tam spiritualium, quam temporalium; *Communis. Et quod talis fidejussio sit invalida, & monasterium, seu ecclesia ad nihil tenetur, habetur expresse ex Cap. In quorundam 2. de solutionibus, ibi: Decernentes ad solutionem talium debitorum ecclesiam non teneri; & cap. Quod quibusdam 4. de fidejuss. ibi: Non tenentur conventus qui ad aliquatenus responderent. Et quod Prælati incurrit dictam penam privationis, patet ex cit. Cap. Quorundam 2. de solutionibus, ibi: Si quis autem contra præmissa venire contempserit, ad administratione spiritualium, & temporalium noviter sit suspensus.*
 Fidejussor tenetur solvere totum id, quod debitor principalis tempore fidejussionis debebat, si hic non est solvendo, immo etiam usuras, si ita promisit, *arg. leg. Fidejussoribus 68. ff. de Fidejussor. 10. Cod. cod. leg. Si mandato 8. cap. Quod cum eo, qui in alien. ibi: Et usuris, & usuris te parere oportere, si te his omnibus obligasti. Quod si fidejussor credita pecunia intercesserit, teneri te ex obligatione explorati juris est. Fidejussor non obligatur ad plus, quam debitor principalis, textu expresso in leg. 8. §. 7. ff. de Fidejuss. ibi: Fidejussoribus ita obligari non possunt, ut plus debeant, quam debet is, pro quo obligantur: nam eorum obligatio est accessoria principalis obligationis, nec plus in accessione potest esse, quam in principali. Nec fidejussor potest prius obligari, quam obligatus sit debitor principalis; textu expresso in leg. Fidejussor 57. ff. de fidejuss. ibi: Fidejussor antequam reus debeat, conventi non potest. Si fidejussor ad certum duntaxat tempus fidejussit, & creditor tempus sine consensu fidejussoris prorogavit debitori, ad nihil amplius tenetur fidejussor; *Leg. Item queritur 13. §. Qui impleto 11. ff. Locati. Et ratio est, quia ex Regula 85. Juris in 6. Contractus ex conventionem legem accipere dignoscuntur, & sic Glossa in §. Si quid vers. Solverit Insti. de fidejuss. Layman lib. 3. tr. 4. cap. 29. in fine; Reiffenstuel l. c. num. 43. & alii passim.**

lando el derecho que la ley les otorga á las mugeres en esta razon: Si la muger recibiese precio por la fiadura que fiesiese: quando la muger se vistiese vestiduras de varon engañosamente: quando la muger fiesse fiadura por su fecho mesmo: quando la muger entra fiador por alguno, è acacsiere despues deso, que ha de heredar los bienes de aquel que fió:

Fidejussor quantum est ex simplicis fidejussione, non tenetur ad usuras, aut alias novas accedentes obligationes, textu expresso in leg. Fidejussoribus 68. §. 1. ff. de fidejussor. ibi: Pro Aurelio Romulo conductore vectigalis centum annua Petronius, & alii fidejusserant, bona Romuli fidejussoribus occupaverat, & conveniebant fidejussoribus tam in sortem, quam in usuras, qui deprecabantur, lecta subscriptione fidejussionis, quoniam in sola centum annua se obligaverant, non in omnem conductionem; decrevit fidejussoribus in usuras non teneri. Tenetur tamen ad ipsas, si specialiter, vel universaliter ad has quoque se obligaverit, textu expresso in leg. Fidejussor 10. Cod. de fidejuss. ibi: Fidejussor, seu mandator, si in usura quoque obligatus est, justam causam recusandi eas solvere non habet; & concordat l. Quarto 54. ff. Locati. Fidejussoris obligatio transit etiam ad ejus hæredes, textu expresso in leg. Fidejussoribus 24. Cod. de fidejuss. ibi: Fidejussoris quidem hæres exemplo fidejussoris tenetur; & §. 2. Instituit de fidejussoribus, ibi: Fidejussor non tantum ipse obligatur, sed hæredem relinquunt obligatum; *Communis. Si in pignori sit obligatus (Si in pignori sit obligatus) l. 1. §. 5. ff. de 13. tit. 18. lib. 3. For. Reg. & præcipue leg. cum præmio 1. 2. 3. 6. 7. alique 15. tit. 12. part. 5. animadvertens præcedentia confirmata; & quamvis per leg. 2. p. nulla detur distinctio, absoluteque prohibetur Clericos esse fidejussoribus: nihilominus per leg. 6. For. Reg. si Archiepiscopi, Episcopi, Prælati, Clericusve secularis fidejubeant, bona ecclesie excluduntur, non vero patrimonialia eorum: sed Regularibus in totum prohibetur, ita ut talis fidejussio non subsistat. Verum enim vero per legem 45. tit. 6. part. 1. Clerici in sacris ad fidejubendum non debent admitti, nisi inter ipsos, ecclesiarum suarum contractus, & pro pauperibus, & tunc sustinebitur fidejussio in suorum bonorum præjudicium, non ecclesie, neque versum personarum; *Vid. add. hisp. verb. Tutor, vers. Clericum: Ad rem verb. Parochus art. 2.)*
 Si plures sint fidejussoribus super eodem debito, tenentur omnes in solidum, ita ut si reliqui solvendo non sint, ille solus, qui solvendo est, ad totum in solidum solvendum tenetur, textu expresso in §. Si plures sint 4. Insti. de fidejuss. ibi: Si plures sint fidejussoribus super eodem debito constituti, quotquot erunt numero, singuli in solidum tenentur. Si tamen alii confidejussoribus etiam sint solvendo, non potest creditor convenire unum solum pro toto debito, non potest creditor potest excipere, & dicere ut singulos æqualiter pro sua partibus conveniat, prout expresse habetur ex epistola Divi Adriani Imperatoris in §. Si plures 4. Insti. de fidejuss. ibi: Ex epistola D. Adriani compellitur creditor à singulis, qui modo solvendo sunt, litis contentate tempore partes petere. Concordat leg. Si contentat 28. ff. eodem, lex Non recte 3. lex Fidejussor 10. Cod. de fidejuss. ibi: Is qui cum altero fidejussit, non solus conveniatur, sed dividatur actio inter eos, qui solvendo sunt. Si post factam legitime divisionem debiti inter confidejussoribus, qui sibi imputare debet, quod illos tempestive non excuserit, & convenierit dum adhuc erant solvendo. Non enim debet hoc damnum imputari aliis confidejussoribus, qui semel liberati non possunt invitè reduci in pristinum obligationem; *leg. Inter eos 3. §. Cum inter ff. de fidejuss. leg. Libetum 16. Cod. eodem, Zoetius ff. eodem tit. num. 28. Pithing. l. c. num. 211. in fine.*
 Juxta leg. 4. tit. 18. lib. 3. For. Reg. doctrina in principio hujus numeri comprobationem merebatur, nam per eam omnes in solidum conveniri poterant; per leg. 8. tit. 12. part. 5. discernitur notatur, aut in solidum obligantur, aut simpliciter: hoc in casu, nisi partem à quolibet petere non valet creditor; si omnes sint solvendo & converso, pro non solvemis parte ceteri tenentur: in illo per leg. 10. determinatur, pluribus fidejussoribus in solidum & principaliter obligatis, creditorem non posse, cum omnes sint presentes, & solvendo, unum convenire: nam quilibet ad suæ partis so-*

lutionem compellendus: pro absentibus, & unde solvant non habentibus, à presentibus totum exigatur, videtur illic disposita observantiam non retinere, cum inspicitur tempore Regis DD. Henrici IV. DD. Elisabethæ fratris Bra 1496. esse quandam legem 1. tit. 16. lib. 5. Recop. Cariel. publicatam, per quam (Recognoscere add. hisp. verb. Commodatum, in add. ex aliena manu idem assertit lex 2. tit. 13. lib. 5. Ord. Reg.) stabilitur, duos simpliciter obligatos, pro dimidia quemlibet teneri, nisi in solidum pactum intercesserit: verum, licet in utroque eadem sit ratio, hæc, ni fallor, de duobus reis promittendi loquitur, non autem de fidejussoribus, utpote regname DD. Alfonso XI. leges part. (Vid. verb. Blasphemia) suum robar retinebat, & per leg. 3. tit. 11. part. 5. erat decisum, sic conventos in dimidia teneri, per consequens in declarationem legis fori referenda dispositio text. in leg. 1. tit. 16. lib. 5. Recop. Car. Melius equidem responsum præbuit, nisi attenditur occurrens dubitatio inter utrumque corpus legislativum, ut supra notatur, ideo necessaria fuit determinatio, ne imposterum difficultates oriantur.
 Fidejussor regulariter conveniri non potest, nisi postquam fuit conventus, & excussus debitor principalis, & inventus, quod ipse non sit solvendo, sive in totum, sive in partem; textu expresso in Authenti. Præsentate Cod. de fidejuss. ibi: Præsentate tamen utroque (scilicet debitoris principali, & fidejussore) non convenit intercessorem convenire, prius quam reus inventus vest minus idoneus, sive in totum, sive in partem; *Communis. Hoc tamen privilegium non gaudet fidejussor, si debitor principalis sit absens, & ipse sit presens, nisi promittat sistere, seu afferre præsentem debitorem principalem intra certum tempus à Judice determinatum, cit. Authenti. Præsentate Cod. de fidejuss. ibi: Absente autem reo, presens intercessor jure quidem convenitur; ipso tamen desiderante Juxta definer tempus intra quod deducat reum primum conveniendum, ipsum in subsidium reserando, nam transacto tempore compellitur satisfacere, cessis à creditore actionibus. Nec fidejussor gaudet tali privilegio, & beneficio, si notorie constat debitorem principalem non esse solvendo, quia tunc frustra fieret excussio; Engel. lib. 3. decretal. tit. 22. num. 6. Pithing. ibid. num. 21. Reiffenstuel ibid. num. 52. & alii passim. Nec fidejussor gaudet tali beneficio, si debitor sit difficilis conventionis, quia potest, injuriosus, & rixosus, ita ut difficilliter excuti possit; in tali enim casu æque incommodum est creditori principalem debitorem convenire, ac in casu absentie illius; (Fere cum antecedenti concordat leg. 9. tit. 12. p. 5.) Gall. lib. 2. observ. 77. num. 21. Mising. cent. 2. observ. 15. Pithing. loc. cit. num. 21. Reiffenstuel loc. cit. num. 54. Ex Haroldo citante communem. Nec fidejussor gaudet tali beneficio. excussionis, si ipsi expresse, vel tacite renuntiavit; quod facere potest, quia tantum in favorem illius est concessum, leg. pen. Cod. de pactis, ibi: Est regula Juris antiqui omnes licentiam habere his, quæ pro se introducta sunt, renuntiandi. Et in ead. leg. penul. Cod. de pact. sic etiam expresse habetur: Pacta autem conventa, quæ neque contra leges, neque dolo malo iniura sunt, domino observanda sunt; & concordat Regul. 85. Juris in 6. deducta supra num. 23. & sic tenet *Communis* cum Molina disp. 545. num. 12. Engel. loc. citat. num. 10. Reiffenstuel loc. cit. num. 56. Pithing. loc. cit. n. 21. Mising. loc. cit. Nec fidejussor gaudet tali beneficio, si malitiose neget fidejussionem, & postea convinctus; *Communis* cum Barbos. in cap. Perveniet 2. Fidejuss. num. 6. Molina l. c. vers. Item Fidejussor. Engel. loc. cit. Reiffenstuel l. c. num. 55. Et ratio est, quia mendacium auferit privilegium; *leg. penul. Cod. Contra jus, & utilitatem, ibi: Et si legitime consentaneum sacrum oraculum mendax prætor attulerit, careat penitus impetratis.*
 Circa præcedentia vid. leg. 15. tit. 12. p. 5. Vid. etiam verb. Pactum: non obliviscaris leg. 3. ejusd. tit. & p. vers. Quando la muger se vistiese: per quod denotatur, propter mendacium esse privilegium ablatum. Ad rem multum conducunt leg. num. 4. & 5. lit. B. pag. 301. inserta.)*

36 Fidejussor in pluribus casibus potest petere liberationem à fidejussione, etiam antequam solvat; habetur expresse in *Cap. Eum pro quo* §. de fidejussoribus, ubi Gregorius IX. enumerat tres his verbis: "Eum pro quo fidejussorem obligasti, si diu in debiti solutione necessavit, aut dissipare sua bona copit, seu super hoc condemnatus fuisti, jure poteris convenire, ut te à fidejussione debeat liberare;" & concordat *l. Lucius* 38. in fine ff. mandati. *Primus itaque casus*, in quo fidejussor liberationem à fidejussione petere, eamque debitor præstare tenetur, est, si debitor diu negligit solvere, seu in culpabili mora solvendi diu fuit, *cit. Cap. Eum pro quo*, & *cit. leg. Lucius*; Pithing, *loc. cit. num. 18. Reifstuel loc. cit. num. 66.* & alii communiter. *Secundus casus est*, si debitor principalis incipit esse prodigus, & dissipare bona sua, ita ut fidejussor sit in periculo, tunc enim petere potest à Judice, ut liberetur, etiam antequam solvat; *cit. cap. Eum pro quo*; & *cit. leg. Lucius*; *Communiter*. Dummodo tamen tempore fidejussionis scientie fidejussore non ceperit debitor dilapidare bona sua, quia tunc fidejussor hoc periculum sponte in se suscepisse censetur, ut recte docet Glossa communiter recepta in *leg. Si pro ea* 10. *Cod. mandati*, Pithing, *loc. cit. num. 18. Gallus loc. cit. num. 9. Reifstuel loc. cit. num. 68. arg. leg. Si creditores ff. de privilegiis creditorum*, & *leg. Si fidejussor ff. qui solvitur cogantur*, & *leg. Si fidejussor ff. qui solvitur cogantur*. *Tertius casus est*, si fidejussor, ut pro debitor principali solvat, à Judice condemnatur, tunc enim illico, antequam solvat, agere potest adversus debitorem, ut eum fidejussorem liberet, ac indemnem servet; *cit. cap. Eum pro quo*; & *cit. leg. Lucius*; & *leg. Fidejussor* 45. ff. de fidejussoribus. *Quartus casus* (ultra dictos tres contentos in *cit. cap. Eum pro quo*, & *cit. leg. Lucius*) est, si inter fidejussorem, & debitorem conventum sit, ut eveniente certa conditione, aut elapso certo tempore liberaretur fidejussor; *arg. leg. penult. Cod. de pactis*, ubi expresse dicitur, *Pacta autem conventa, quæ neque contra leges, neque dolo malo iniita sunt, omnino observanda sunt*, & *Regul. 85. Juris in 6. ibi: Contractus ex conventionem legem accipere dicuntur*; *Communiter*. *Quintus casus est*, si fidejussor ex rationabili & justa causa vel *libi gratia* negotiationis, officii, studiorum, & hujusmodi vellet peregre proficisci in longinquam regionem diu abfuturus, ideoque periculum immineret; Abbas in *cit. Cap. Eum pro quo* §. de fidejussoribus n. 4. Barbossa *ibi dem num. 16.* Pithing, *loc. cit. num. 18. Reifstuel loc. cit. num. 74. arg. leg. Filius familias §. final. ff. de procurat. l. Aut si* 9. & *leg. Aut longa* 23. ff. eodem. *Sextus casus est*, si inter debitorem, & fidejussorem graves vel capitales exortæ sint inimicitie, dummodo non sint exortæ culpa fidejussoris, quia aliàs posset sic pro suo libertu se liberare à fidejussore; Barbos. *loc. cit. numer. 14.* Pithing, *loc. cit. num. 18. Surd. de aliment. tit. 1. q. 45. num. 73. Reifstuel loc. cit. num. 72. arg. leg. Filius familias §. final. ff. de Procurat.*

(Si omnia verba, in quibus in hoc opere de vi, & efficacia conventionis tractatur, cum *l. 1. tit. 11. lib. 1. For. Reg. tit. 11. p. 5. & verb. Pactum, scrutatus fueris*; eodemque tempore præscriptum in *leg. 7. tit. 18 lib. 3. For. Reg. §. 14. tit. 12. p. 5. animadvertas, quid diversum inter hoc, & doctrinam ab Auctore propositam fere non reperitur.)*

44 Principalis debitor tenetur de jure fidejussorem relevere, eumque ab omni molestia indemnem conservare, ac eundem reintegrare de omnibus per eum solutis; *Rota part. 1. decis. 373. n. 2. in fine, part. 5. tom. 2. decis. 201. num. 1. cum seq. §. n. 10. cum seq. part. 13. decis. 305. num. 1. cum seq. part. 17. decis. 310. num. 1. part. 17. tom. 1. decis. 43. n. 1. decis. 89. n. 8. part. 18. tom. 2. decis. 561. num. 1. & sæpe alibi.* Immo non solum tenetur conservare indemnem fidejussorem pro summa, pro qua fidejussit, sed etiam pro omni damno, & interesse passo ratione fidejussionis; *Rota part. 17. decis. 287. num. 7. part. 11. decis. 270. num. 1. part. 17. decis. 310. num. 1.* (Concordant *leg. 11. tit. 18. lib. 3. For. Reg. §. 12. tit. 12. p. 5.* sed in ista aliqui casus referuntur qui exceptionem patiuntur, scilicet: si solva-

tur à fidejussore animo donandi: propter ipsismet utilitatem, aut prohibente principali, & invito eam interposuit.) Fidejussor potest pacisci, & de jure aliquid recipere in compensationem periculi, quod subit in fidejubbendo; *Rota part. 2. decis. 69. num. 3. part. 2. decis. 137. num. 3. part. 13. decis. 121. num. 8. & seq. & decis. 139. num. 9. & sequent.* Etiam debitor existat idoneus, quia semper aliquo fidejussore imminet periculum, *Rota part. 13. decis. 121. num. 15. & decis. 539. num. 16. & seq.* Regulariter de stylo Mercatorum personarum pro fidejussore in duo singula centenaria; *Rota part. 12. decis. 121. num. 5. & 17. & decis. 539. num. 6. & seq.* Creditor potest acceptare moderatum pretium, ut fidejussorem liberet à fidejussione periculosa vel molesta, quam suscipit pro debitor; *Molina, Sa. Roderic. Alloza cum La Croix lib. 3. part. 2. num. 1107.* Creditor compelli non potest, ut habito uno fidejussore, admittat alium, sicuti compelli non potest, ut loco prioris hypothecæ admittat aliam, quia habet jus standi primo contractui; *Roderic. quest. 12. num. 25. La Croix loc. cit. num. 1107. & alii.* Si tamen Creditor admiserit alterum fidejussorem, liberatur primus; *Castropal. §. 2. num. 5. & 6. La Croix loc. cit. n. 117. & alii passim.* Fidejussores plures, quando sunt omnes in solidum obligati, sicuti respectu debitoris principalis sunt Confidejussores, ita alter alteri ad invicem sunt etiam fidejussores pro rata, & ratione solidi alter pro altero tenentur, & conveniri potest; *Rota part. 5. tom. 2. decis. 487. num. 1. & 3. Ac ideo, si alter ex Confidejussoribus in solidum obligatis solvit Creditori principali, potest repetere totam partem adversus alios Confidejussores; Rota part. 1. decis. 360. num. 5. & sequent. part. 3. decis. 350. n. 1. part. 5. tom. 2. decis. 487. n. 8. & seq. & decis. 617. num. 1. & sequent. part. 16. decis. 134. num. 14. & sequent. part. 17. decis. 330. n. 1. cum sequent.* Quilibet tamen Confidejussor pro eo, quod solvit, habet actionem mandati contra principalem debitorem; *l. Si renuerandi §. 2. ff. mandati, & §. 6. Institut. de Fidejussor. ibi: Siquidem autem fidejussor pro eo solverit, ejus recuperandi causa habet eum eo mandati judicio; Rota part. 7. tom. 2. decis. 386. num. 23. part. 6. dec. 222. num. 9. & seq.* Insuper habet etiam fidejussor actionem negotiorum gestorum adversus principalem debitorem ad repetendum id, quod solvit, & indemnitatem consequendam; *leg. Sed videamus* 4. ff. de negotiis gestis; *Rota part. 6. decis. 123. numer. 10. & seq. part. 10. decis. 232. num. 13.* Fidejussor enim solvendo non suum gerit, sed principalis debitoris negotium; *Rota part. 5. decis. 487. numer. 5. (Vid. sup. num. 27. Videatur les 11. tit. 12. part. 5.)*

Inter eos qui fidejubere prohibiti sunt refert Auctor num. 20. & Clericos, eosque fidejubere prohibitos esse contendit tam Jure civili in *Novella 123. cap. 6.* quam jure canonico in *cau. 29. caus. 11. q. 1. & in c. 1. de Fidejussor. Censet tamen num. 16. quod facta à Clerico fidejussio illicita, non item irrita sit. At si revera, prohiberi fuissent Clerici fidejubere, irrita quoque esset fidejussio, nam in *Novella 123. cap. 6.* quæ hanc in rem allegatur; habetur: *Quod contra fidejussores Clericos nulla sit danda actio: & ita quoque sentiunt Brunemann. Jur. Eccles. univers. lib. 2. cap. 15. §. 32. Stryk. in us. modern. Pandect. lib. 46. tit. 1. §. 3. Lauterb. ad tit. de fidejuss. §. 13. Cyriac. contrav. forens. 212. num. 9. & seq. Hering. de fidejussor. cap. 7. num. 239. & seq.**

Meo autem judicio, hæc Jure civili, nec Jure canonico prohibiti in universum sunt Clerici fidejubere Quod enim attinet ad jus civile, *Novell. 123. cap. 6.* non omnem Clericorum, sed illam tantum prohibet fidejussorem, quæ pro exactionibus fiscalium sanctionum, aut condictione publiciarum & alienarum possessionum, aut curatione domus, aut procuratore litis suscipitur; idque quia cum administratio negotiorum secularium Clericis sit interdicha, congruum visum fuit Justiniano irritam declarare fidejussorem illam, quam Clerici suscipiunt pro memoratis causis, ne per interdichum obligentur ex his causis, ex quibus obligari nequeunt. Si itaque in *novella hac* adest exceptio, Regula in con-

trarium formanda est, quod Clerici ex fidejussionibus obligari queunt. Solet & allegari *Novella 86. Leonis.* At ea prohibent Clericis sponziones, quæ sane fidejussiones haud sunt.

Nec jus canonicum fidejussiones Clericorum prohibuit. Affertur primo loco Canon. Apostol. 19. quem alii 20. dicunt. At Canones apostolicos suspecta fidei esse, nec ullum inde idoneum argumentum strui posse, noto hodie notus est: *Canon. 29. caus. 11. q. 1.* desumptus est ex quibuslibet *Isidori.* Accedit quod in eo inter alias qualitates, quæ in Episcopo desiderantur, hæc quoque ponitur: *Ne fidejussor existat.* At hinc, ut nemo non videt, erui nequit generalis prohibitio omnibus Clericis facta ne fidejubeant. Restat ut disseramus de *Cap. 1. de fidejussor.* ubi legitur: *Clericus fidejussionibus inseriens abjiciatur.* Desumptus dicitur textus ex *Concilio Cantuariensi*, ut indicat rubrica. At secundum nonnullos interpretes referre videtur Canonem 19. vel 20. Apostolicum. Quidquid autem hujus rei sit, de Clerico fidejubente vis videtur loqui. Lectio adhuc dubia est. Alii enim legunt. *Fidejussoribus inseriens.* Alii *Fidejussionibus inseriens;* *Fith. in not. ad dist. cap. 1.* At ultra lectio amplectatur sermo est de his Clericis, qui fidejussione procurant, conciliant, & instar proxenatarum sunt: *Bohemer. in Decretal. lib. 3. tit. 22. §. 10.* Proxima quoque est interpretatio Granæti. in *dist. Cap. sub num. 4. Verius* (sunt ipsissima verba) dicendum est ideo in specie nostri textus fidejussionem Clericis fuisse prohibitam, non ex eo, quod ipsi fidejussores esse non possunt, sed ex eo, quod principaliter spe lucri fidejussores se præbent, & sic quati fidejussionibus inserientur, seu debitorum Proxenetæ, quod illicitum Clericis & animadversione dignum erat, ideo justa de causa tam gravi pena puniebantur, quo interpretatio deducitur ex verbis illius textus, *ibi: Fidejussionibus inseriens, quod idem est ac si textus diceret: Fidejussionibus pro lucro se offerens.* Eademque fuit interpretatio *Moral. in Emptor. Jur. tit. 8. q. 25. num. 34.* Quod si etiam standum sit interpretationi Granæti, & *Moral. patet,* non regulam, sed exceptionem tradi, adeoque male regulam ab exceptione peti.

Visum est, quod nec Jure civili, nec Jure canonico prohibiti sunt Clerici fidejubere. At si rem ex vero æstimare velimus, Jus canonicum potius fidejussiones Clericorum obligatorias supponit. Expresse enim in *c. 2. de Fidejussor.* supponitur Clericis fidejussores coactos fuisse ad solvendum debitum fidejussorium, nec tamen Pontifex revocavit eam sententiam, prout sane revocasset, si fidejussio eorum irrita fuisset. Idque ipsum supponitur in *c. 3. eod. tit.* Non ignoro plures reponere solere, idque huic fidejussioni robor adscriptum fuisse, quod Clericus pro Clerico interesset. At se fundat hæc interpretatio in erroneo illo principio, quod generatim fidejussio Clericorum omni jure vinculo sit destituta, id quod tamen de Jure canonico, ut recognovimus est, demonstrari nullo pacto potest. (*Vid. n. 26.*)

De fidejussore in criminalibus plures occurrunt questiones, eaque in foro frequentes. At de his vide, ubi res postulat, *Stryk. in us. modern. Pandect. lib. 46. tit. 18. & plur. seq.* (De his, quæ supra num. 5. referuntur, leges *9. tit. 18. lib. 3. For. Reg. 37. tit. 11. 17. 18. & 19. ejusd. tit. 12. & p. 5. cum 3. tit. 10. lib. 5. Ord. Reg. atque 10. tit. 16. lib. 5. Recop. Cast. recognoscantur: nam, præterquam quod Auctoris assertum comprobatur, alia multa in idem obiectum decernuntur, quorum notitia nobis ignota esse non debet. Non parum proderit *glor. D. Gregorii Lopez* simul advertere.)*

7 An fides Patrum V. T. eadem fuerit ac nostra, ad n. 8.
 9 Fides divina quomodo à Theologis spectetur, & quanta sit ejusdem necessitas, ad num. 10.
 11 An fides explicita de existentia Dei ac ejus præcipuis attributis sit necessaria ad salutem necessitate mediæ.
 12 An autem mysterium SS. Trinitatis, & Incarnationis D. N. J. C. sit explicitè credendum necessitate mediæ, ad num. 18.
 13 Quid fideles omnes ad usum rationis perducendi teneantur sub mortali necessitate præcepti explicitè credere, & saltem quoad substantiam scire.
 14 An sufficiat fides ex testimonio humano, aut simili naturali motivo.
 15 An & quando fideles obligentur ad eliciendos actus fidei internos, ad num. 27.
 16 An ullo unquam casu liceat fidem negare externe, ad num. 32.
 17 An possit licite fides fugiendo, vel alia quadam ratione occultari, ad num. 36.
 18 Quid permittum occitumve sit laicis circa disputationes de fide, ad num. 42.
 19 Qui sint Orthodoxi & qui Heterodoxi, & quo sit fides mortua, & que fides viva, ad num. 44.
 20 An in damnatis, ac animabus purgatorii adsti fides divina.
 21 Fidei divina mysteria quomodo sint exploranda ac credenda.
 22 Subjunguntur alia ad rem spectantia, ad num. 60.
 23 Accedit appendix, sive novus de fide Articulus ex aliena manu, ad num. 76.

FIDES vocabulum generatim acceptum varias in Jure habet significaciones, quas refert Glossa ad Rubricam de Summa Trinitate, & Fide Catholica, verb. Fides, & alia Glos. in c. Movet 22. quest. 1. verb. Neque: Quandoquidem enim fides sumitur pro fidelitate, seu securitate in servandis promissis, ut in c. Noli 23. q. 1. ibi: *Fides quando promittitur, etiam hosti servanda est, quanto magis amico?* Quo sensu videtur intelligendum illud ad Rom. 3. *Numquid incredulitas eorum fidem Dei evacuavit?* Id est fidelitatem, & veracitatem in promissis. Interdum pro fidelitate seu castitate tori, prout est unum ex tribus bonis matrimonii; ut in c. Omne 27. q. 2. Aliquando pro fidei Sacramento, sive pro Baptismo, ut in c. Nihil est aliud, de consecrat. dist. 4. Nonnumquam pro ipsamet promissione, ut in c. 1. de sponsa duorum, & §. *Venditæ Instit. de retrum div. ibi: Si is, qui vendit, fidem* (hoc est promissionem emptoris prosequatur fuerit, & sic accipitur fides r. ad Timoth. c. 5. cum dicitur: *Juniores vidua primam fidem irritam fecerunt*, id est, voti promissionem non impleverunt. Item pro fiducia consequendi rem desideratam, aut promissam, ut *Matth. 14. ibi: Modica fidei quare dubitasti?* & *Jacobi c. 1. ibi: Postulet in fide nihil heritans.* Sumitur etiam pro conscientia, seu dictamine ipsius, ut *Rom. 14. Sc. ult. de præscrip. ibi: Quoniam omne quod non est ex fide* (id est, secundum dictamen conscientie) peccatum est, & in hoc sensu dicitur qui *Possessor bone fidei, vel male fidei*, juxta quod possidet rem ut suam, cum dictamine, seu credulitate conscientie quod sit sua, vel quod non sit sua. Item sumitur pro æquitate in contractibus considerata, qua ratione actiones quædam dicuntur esse bone fidei, & alie stricti juris, §. *Actionum autem, Instit. de actionibus.* Item fides sumitur pro Jure, & fama, quam quis habet, ut ei credatur, quo sensu illud *Ecclesiast. 27. Qui denudat arcana amici, fidem perdit.*

Insuper & magis ad propositum fides accipitur pro credulitate, seu assensu intellectus, qui adhibetur alicui aliquid affirmanti, seu dicenti, quod non videtur, propter ejus auctoritatem, quo sensu dicitur probis adhibendam esse fidem; & quidem auctoritas hæc si sit hominis, dicitur *Fides humana*, si Dei, *Fides Divina.* Unde, ut habetur in c. In Domo 11. dist. 4. *de panit. fides est de se non visa, & unde est meritum fidei.* Tandem fidei nomen accipitur pro collectione articulorum fidei divina credendorum, sive pro obiecto materiali ipsius, jux-

FIDES. SUMMARIUM.

- 1 FIDES vocabulum in jure & in S. Scriptura quoque habet acceptiones, ad num. 3.
- 4 Quæ sit fidei divine definitio, & essentia, & quomodo hujusmodi fides aliàs appellatur, ad num. 6.